

Souhrnná teritoriální informace:

Bhútán

Velvyslanectví ČR v Dillí 25. 7. 2022 12:24

Bhútán, oficiálně Království Bhútánu, je vnitrozemská země ve východních Himalájích, která se nachází mezi Čínou a Indií. Bhútán je známý jako „Druk Yul“ nebo „Země hromového draka“. Nepál a Bangladéš leží poblíž Bhútánu, ale nemají společnou pozemní hranici. Země má populaci více než 787 000.

Největší skupinu obyvatelstva jsou Bhútové (50 %) a etničtí Nepálci (35 %). Převládajícím náboženstvím je tibetský buddhismus.

Bhútánská ekonomika je jednou z nejmenších na světě, v posledních letech rychle roste. Ekonomika v Bhútánu je založena na zemědělství, lesnictví, turistice a prodeji vodní energie do Indie. Zemědělství zajišťuje hlavní obživu pro 55,4 procenta populace. Vývoz Bhútánu, především elektřina, kardamom, sádra, dřevo, řemesla, cement, ovoce, drahé kameny a koření. Mezi hlavní dovážené položky patří paliva a maziva, obilí, stroje, vozidla, látky a rýže. Bhútánská ekonomika je v mnoha ohledech nesoběstačná, závislá ve velké míře na Indii, rozvojové pomoci a půjčkách.

Bhútán je konstituční monarchií s vadžrajanským buddhismem jako státním náboženstvím. Vláda je jmenována králem a řídí ji její předseda. Ústava z roku 2008 zřizuje parlamentní vládu s voleným Národním shromážděním a Národní radou. Bhútán je zakládajícím členem Jihoasijské asociace pro regionální spolupráci (SAARC). V roce 2020 se Bhútán v indexu lidského rozvoje umístil na třetím místě v jižní Asii po Srí Lance a Maledívách. Bhútán je také členem Climate Vulnerable Forum, Hnutí nezúčastněných zemí, BIMSTEC, MMF, Světové banky, UNESCO a Světové zdravotnické organizace (WHO).

I přes veškeré úsilí zůstává Bhútán vysoce zranitelný vůči dopadům klimatických změn. Čelí rostoucím hrozbám extrémních klimatických jevů, jako jsou přivalové povodně, výbuchy ledovcových jezer, vichřice, lesní požáry a sesuvy půdy.

Tato souhrnná teritoriální informace je zpracovávána pro zemi, která je tzv. přiakreditovaná. Informace je poskytována ve zkráceném rozsahu.

Základní údaje	
Hlavní město	Thimpú
Počet obyvatel	787 tis.
Jazyk	Dzongkha
Náboženství	Buddhismus (75,3 %), hinduismus (22,1 %)
Státní zřízení	Konstituční monarchie
Hlava státu	Král Džigme Khesar Namgyel Wangčhung
Hlava vlády	Lotay Tshering
Název měny	Ngultrum (BTN)
Cestování	
Časový posun	+ 5 hod. (v létě + 4 hod.)
Kontakty ZÚ	
Velvyslanec	PhDr. Eliška Žigová
Ekonomický úsek	Mgr. Jakub Jaroš
Konzulární úsek	Mgr. Nicole Machová
CzechTrade	ne
Czechinvest	ne
Ekonomika	
Nominální HDP (mld. USD)	9,4
Hospodářský růst (%)	6,5
Inflace (%)	6,8
Nezaměstnanost (%)	N/A

Kapitoly a podkapitoly:

1 Základní informace o teritoriu

- 1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi
- 1.2 Zahraniční politika země
- 1.3 Obyvatelstvo

2 Ekonomika

- 2.1 Základní údaje
- 2.2 Veřejné finance a státní rozpočet
- 2.3 Bankovní systém
- 2.4 Daňový systém

3 Obchod a investice

- 3.1 Obchodní vztahy
- 3.2 Přímé zahraniční investice
- 3.3 FTA a smlouvy
- 3.4 Rozvojová spolupráce
- 3.5 Perspektivní obory (MOP)

4 Kultura obchodního jednání

- 4.1 Úvod
- 4.2 Oslovení
- 4.3 Obchodní schůzka
- 4.4 Komunikace
- 4.5 Doporučení
- 4.6 Státní svátky

5 Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

- 5.1 Vstup na trh
- 5.2 Formy a podmínky působení na trhu
- 5.3 Marketing a komunikace
- 5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví
- 5.5 Trh veřejných zakázek
- 5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů
- 5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria
- 5.8 Zaměstnávání občanů z ČR
- 5.9 Veletrhy a akce

6 Kontakty

- 6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu
- 6.2 Praktická telefonní čísla (záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.)
- 6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

1 Základní informace o teritoriu

Podkapitoly:

[1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi](#)

[1.2 Zahraniční politika země](#)

[1.3 Obyvatelstvo](#)

1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi

Oficiální název státu: Bhútánské království (Kingdom of Bhutan, Druk Gyalkhap)

Král: Džigme Khesar Namgyel Wangčhung (na trůnu od 14.12.2006)

Složení vlády:

Vláda jmenovaná králem a řízená jejím předsedou má celkem 10 ministrů. Aktuální složení vlády je následující:

- předseda vlády: Lotay Tshering
- ministr zahraničních věcí: Dr. Tandi Dorji
- ministr vnitra a kulturních záležitostí: Ugyen Dorji
- ministr zemědělství a lesů: Yeshey Penjor
- ministr hospodářství: Loknath Sharma
- ministr informací a komunikací: Karma Donnem Wangdi
- ministr školství: Jai Bir Rai
- ministryně zdravotnictví: Dechen Wangmo
- ministr financí: Namgay Tshering
- ministr osidlování: Dorji Tshering
- ministr práce: Karma Dorji

Politické tendence:

Vláda Bhútánu je konstituční monarchií od 18. července 2008. Bhútánský král je hlavou státu. Výkonnou moc vykonává Rada ministrů v čele s předsedou vlády. Zákonodárnou moc má dvoukomorový parlament, a to jak horní komora, Národní rada, tak dolní komora, Národní shromáždění.

V roce 2008 přijal Bhútán svou první moderní ústavu, která kodifikovala vládní instituce a právní rámec pro demokratický systém více stran. V Bhútánu působí čtyři politické strany, z nichž pouze dvě se dostanou s dodatkem hlasů do parlamentu. Aktuálně je u moci sociálně demokratická strana Druk Nyamrup Tsogpa (DNT), která má 32 křesel. Druhou stranou je spíše konzervativní Druk Phuensum Tshogpa (DPT), která má 15 křesel. Dolní komora má celkem 47 křesel.

Rok 2021 byl třetím rokem funkčního období nové vlády, jež přišla s programem posílení systémů vládnutí, zahájení reform, budování ekonomiky, pozdvížení nižších částí společnosti, ochrany zdraví a zvýšení vzdělanosti a zejména pak řešení problému nezaměstnanosti. Pandemie COVID-19 však donutila vládu pozastavit řadu plánů a změnit priority jejích činností. Důležitou vnitropolitickou událostí se staly volby do místních rad. Členové místních vlád dokončili své funkční období 26. října 2021.

1.2 Zahraniční politika země

Jako v minulých letech a desetiletích Bhútán zachoval status quo ve své zahraničně politické orientaci, v níž dominující místo zaujímá Indie. Jakkoli koronavirová pandemie neumožnila více fyzických kontaktů, obě země si daly záležet, aby vysílaly dostatek signálů o vzájemné angažovanosti, a to v politické, bezpečnostní a také ekonomické oblasti.

Bhútán zachoval také status quo v relaci s Čínou. Obě země zůstávají bez diplomatických vztahů a také významných ekonomických interakcí. Bhútán se nepodílí na iniciativě Jeden pás, jedna stezka. Zároveň zachovává zdrženlivost v signálech, jež by mohly Čínu iritovat. V listopadu 2021 podepsaly Bhútán a Čína memorandum o porozumění s Bhútánem týkající se řešení územních problémů.

K významnějším bilaterálním akcím patřilo březnové jednání premiérů Bhútánu a Bangladéše Šejk Hasiniové a Lotaye Tsheringa. Oba premiéři se dohodli na prozkoumání možné železniční sítě mezi oběma zeměmi prostřednictvím zahájeného indického železničního spojení Chilahati-Haldibari. Rovněž se dohodli na prozkoumání možnosti navázání letecké nákladní dopravy. Bangladéš a Bhútán podepsaly v prosinci 2020 preferenční obchodní dohodu (PTA) a obě strany věří, že to pomůže rozšířit vzájemný obchod.

1.3 Obyvatelstvo

Počet obyvatel a hustota zalidnění:

V Bhútánu žije cca 787 000 obyvatel, hustota osídlení činí 21 ob./km². Průměrný roční přírůstek činil 0,99 % (odhad 2021).

Demografické složení:

Bhútové – 50 %, etničtí Nepálci – 35 % (Lhotšampové), domorodé a migrující kmeny – 15 %.

Úřední jazyk:

Oficiálním jazykem je Dzongkha, dalšími nejpoužívanějšími jazyky jsou Sharchhopka a Lhotshamkha.

Vyznání:

Tibetský buddhismus: 75,3 %, hinduismus: 22,1 %, islám a další 2,6 % (odhad 2005).

2 Ekonomika

Podkapitoly:

[2.1 Základní údaje](#)

[2.2 Veřejné finance a státní rozpočet](#)

[2.3 Bankovní systém](#)

[2.4 Daňový systém](#)

2.1 Základní údaje

Bhútán je jednou z nejmenších ekonomik. Bhútánská ekonomika je v mnoha ohledech nesoběstačná, závislá ve velké míře na Indii, rozvojové pomoci a půjčkách. K tomu byla v roce 2021 výrazně ovlivněna pandemií koronaviru. V uplynulém fiskálním roce HDP rostl o 6,5 %. Ekonomický propad se dotkl primárně odvětví cestovního ruchu a s ním spojených odvětví a rozšířil se dále především do stavebnictví. HDP na obyvatele překročil 12 000 USD, inflace se drží na 6,3 %. Data pro míru nezaměstnanosti nejsou pro rok 2021 dostupná. V zemi roste inflace. Průměrná míra inflace přesáhla 8 % oproti 7,0 % v roce 2021.

Remitence se v roce 2021 zvýšily o 3,5 % na 7,6 miliardy Nu. Devizové rezervy se odhadují na 1,7 miliardy USD. Fiskální deficit překročil 280 milionů USD. Obchodní deficit se v loňském roce meziročně zvýšil na 32 mld., což je nejvyšší schodek za posledních pět let. Nu. Dovoz se zvýšil na 90,22 mld. Nu. z loňských a vývoz se zvýšil na 57,99 mld. Nu.. Mezi hlavní dovozní partnery patří Indie, Singapur, Německo, Thajsko, Japonsko, V. Británie, Spojené arabské emiráty, Malajsie, Hongkong, Dánsko, Vietnam, Nizozemsko, Jižní Afrika a Spojené státy americké. Mezi hlavní exportní destinace patřil Vietnam, Itálie, Nepál, Turecko, V. Británie, Spojené státy americké, Nizozemsko, Belgie, Hongkong, Thajsko a Tchaj-wan.

Ukazatel	2019	2020	2021	2022	2023
Růst HDP (%)	5,5	-1,1	6,5	5	5,3
HDP/obyv. (USD/PPP)	12 231,10	11 150,00	12 110,00	13 120,00	13 980,0
Inflace (%)	2,7	5,6	6,8	6,3	5,4
Nezaměstnanost (%)	2,5	3,7	N/A	N/A	N/A
Export zboží (mld. USD)	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
Import zboží (mld. USD)	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
Saldo obchodní bilance (mld. USD)	-0,3	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Průmyslová produkce (% změna)	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
Populace (mil.)	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
Konkurenceschopnost	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
Exportní riziko OECD	06.VII	06.VII	06.VII	N/A	N/A

Zdroj: EIU, OECD, IMD

2.2 Veřejné finance a státní rozpočet

Veřejný dluh země dosáhl na konci listopadu 2021 přes 240 miliard Nu, což je meziroční nárůst o téměř 13 %. Poměr dluhu k HDP činil 120,9 %. Fiskální deficit 19 mld. Nu v rozpočtu na fiskální rok 2021-22 by měl dále zvýšit dluhové zatížení. Přes 91 % dluhů je zahraničním dluhem, přičemž 75 % zahraničního souvisí s hydroenergetickými projekty. Předpokládá se, že poměr vnějšího dluhu k HDP dosáhne vrcholu ve fiskálním roce 2022-23, kdy bude činit 125,9 %, poté ve fiskálním roce 2023-24 poklesne na 113,7 %. Rozpočtový schodek ve fiskálním roce 2021-22 se na konci června odhadoval na 17,153 miliardy Nu. Deficit trvale vykazuje rostoucí trend. Deficit se zvýšil z 1,96 % HDP v letech 2018-19 na odhadovaných 8,59 % HDP ve fiskálním roce 2021-22.

Veřejné finance	2021
Saldo státního rozpočtu (% HDP)	-5,5
Veřejný dluh (% HDP)	129,3
Bilance běžného účtu (mld. USD)	-0,4
Daně	2022
PO	N/A
FO	N/A
DPH	N/A

Schválen byl státní rozpočet na finanční rok 2021–2022 ve výši přes 80 miliard Nu. Vláda z celkového objemu přidělila více než 35 miliard Nu na opakující se výdaje a 38 miliard Nu na kapitálové výdaje. Rozpočet má pět cílů. Udržení důvěry veřejnosti, udržení ekonomické aktivity, transformaci systému zdravotnictví a vzdělávání, využití ICT a inovací a reformní iniciativy. Nejvíce bylo přiděleno na vzdělávání (15 mld.) a zdravotnictví (9 mld.). Dále následují ekonomické a veřejné služby, zemědělství, správa komunikací. Více než Nu 5 miliard je určeno na splácení půjček a kolem 900 mil. Nu na další půjčky. 3 mld. jsou určeny na reakci na covid-19. Příjmy se odhadují na 35 miliard Nu, z čehož je 64 % daňových příjmů a 36 % nedaňových výnosů.

2.3 Bankovní systém

Jako centrální banka Bhútánu a ústřední regulační úřad funguje Royal Monetary Authority (RMA). Bhútán má de facto měnovou unii s Indií, což limituje roli RMA. RMA vydává bankovky, reguluje monetární politiku, koordinuje aktivity finančních institucí. Správu finanční pomoci venkovským oblastem převzala v r. 1988 Bhutan Development Finance Corporation, kterou částečně financuje Asijská rozvojová banka (ADB). Od 1.8.2010 RMA pověřila směnnými službami komerční banky.

Největší komerční bankou v Bhútánu je Bank of Bhutan (BB), která byla částečně privatizována, částečně ji vlastní State Bank of India. Od r. 1982 je BB hlavním poskytovatelem půjček pro RMA na vládní programy. BB má po celém Bhútánu 26 poboček. Bankomaty lze nalézt především v hlavním městě Thimpú, v Paro a Phuntsholingu, využívají je však zatím vesměs pouze cizinci.

V Bhútánu pomalu vznikají také nebankovní finanční instituce jako součást ekonomického modernizačního procesu. Pojišťovací služby zajišťuje Royal Insurance Corporation of Bhutan (RICB).

2.4 Daňový systém

Do r. 1960 byly v Bhútánu vybírány pouze daně z půdy, které byly nahrazeny daní z půdy, majetku, z obchodního příjmu a spotřebními daněmi. Nejvýznamnější daňové reformy proběhly v letech 1989 a 1992. V roce 2016 byl schválen zákon o daních a poplatcích.

Každý podnikatelský subjekt nebo firma se musí zaregistrovat u některé z 8 poboček Regional Revenue & Customs Office (RRCO), která vydá obchodní licenci nebo povolení k podnikání. Současně s registrací vydává RRCO každému subjektu číslo daňového poplatníka (Taxpayer Number, TPN), které se udává jako reference při vyúčtování daní. Daně se platí k 31.3. daného roku, formulář podávají podnikatelské subjekty na RRCO. Daňovou politiku spravuje Ministerstvo financí, viz <http://www.mof.gov.bt/>.

V roce 2020 došlo k některým zásadním daňovým reformám. Schválen byl zákon o daních ze zboží a služeb (GST). Zavedení GST je naplánováno na červenec 2022. GST zahrne stávajících 11 různých struktur daňové sazby do jediné standardní sazby 7 %. Očekává se, že úplná implementace GST bude generovat dodatečné výnosy ve výši 3 miliard Nu ročně. Schválena byla také novela zákona o dani z příjmů a novela zákona o dani z nemovitosti.

3 Obchod a investice

Podkapitoly:

[3.1 Obchodní vztahy](#)

[3.2 Přímé zahraniční investice](#)

[3.3 FTA a smlouvy](#)

[3.4 Rozvojová spolupráce](#)

[3.5 Perspektivní obory \(MOP\)](#)

3.1 Obchodní vztahy

Obchodní vztahy s EU

Saldo obchodní bilance mezi EU a Bhútánem je kladné. Export z EU do Bhútánu byl v roce 2021 v hodnotě 18,1 milionů EUR. Dovoz z Bhútánu do EU dosahoval 6,9 milionu EUR. Mezi hlavní položky dovozu patří průmyslové produkty a zemědělské produkty. Mezi hlavní vývozní artikly patří průmyslové produkty a zemědělské produkty.

	2017	2018	2019	2020	2021
Export z EU (mil. EUR)	12,6	8,7	31,3	83	18,1
Import do EU (mil. EUR)	13,2	26,3	10	5,7	6,9
Saldo s EU (mil. EUR)	0,6	17,6	-21,2	-77,3	-11,2

Zdroj: Evropská komise

Obchodní vztahy s ČR

Vzájemná obchodní výměna mezi ČR a Bhútánem je minimální, bilance i komoditní struktura velice kolísavá a je pouze nárazová.

	2017	2018	2019	2020	2021
Export z ČR (mld. CZK)	0	0	0	0	N/A
Import do ČR (mld. CZK)	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
Saldo s ČR (mld. CZK)	0	0	0	0	N/A

Zdroj: ČSÚ

Obchodní vztahy se zeměmi mimo EU

Data pro zahraniční obchod Bhútánu se zeměmi mimo EU nejsou dostupná.

	2017	2018	2019	2020	2021
Export ze zemí mimo EU (mil. EUR)	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
Import do zemí mimo EU (mil. EUR)	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
Saldo se zeměmi mimo EU (mil. EUR)	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A

Zdroj: EIU, Eurostat

3.2 Přímé zahraniční investice

V posledních letech Bhútán reviduje svou politiku a zvyšuje své úsilí přilákat příliv přímé zahraniční investice (PZI). Za prvé, celkový příliv přímých zahraničních investic byl dosti omezený a od roku 2010 činil v průměru méně než 20 milionů USD ročně. V roce 2016 se příliv PZI v Bhútánu stal záporným (-13 milionů USD), zatímco v roce 2017 se zotavil na 10 milionů USD, ale klesl na 5 milionů dolarů v roce 2018. To je výrazně méně než v jiných jihoasijských zemích. V roce 2016 jih Asie přilákala 54 miliard USD v PZI, skládající se z Indie (44 miliard USD), Bangladéše (2,3 miliardy USD), Pákistánu (2,0 miliard), Srí Lanka (898 milionů \$), Nepál (106 milionů \$) a Afghánistán (100 milionů \$). Je ještě nižší na obyvatele. Indie je největším investorem (především ve zpracovatelském průmyslu), následuje Singapur (15 %) a Thajsko (13 %), které investovaly především do sektoru služeb. Celkově 65 % přímých zahraničních investic pocházelo z Asie, 25 % z Evropy, 9 % z Ameriky a přibližně 1 % z oblasti Oceánie. Většina z projekty FDI se nacházejí v hlavním městě Thimpú. Bhútán je stále tou asijskou zemí, která přitahuje nejméně PZI (i kvůli malé velikosti). To je ve výrazném kontrastu s východní Asií.

3.3 FTA a smlouvy

S ohledem na zvýšení regionálního obchodu Bhútán v prosinci 2020 podepsal s Bangladéšem první preferenční obchodní dohodu. V souladu s dohodou má celkově 100 bangladéšských produktů bezcelní přístup na bhútánský trh a 34 bhútánských položek má bezcelní přístup do Bangladéše.

EU ani ČR nemá s Bhútánem uzavřeny žádné smlouvy.

3.4 Rozvojová spolupráce

Největším poskytovatelem rozvojové pomoci je Indie. Japonsko je dalším významným partnerem Bhútánu a také druhým největším poskytovatelem rozvojové pomoci s realizací celé řady infrastrukturálních projektů.

Stávající pomoc EU zahrnuje 42 milionů EUR v rámci víceletého indikativního programu (MIP) 2014–2020. Aktuální MIP EU na období 2014–2020 zahájil v Bhútánu bývalý evropský komisař pro rozvoj Andris Piebalgs. Pro podporu v MIP byla určena dvě hlavní odvětví: Udržitelné zemědělství a lesnictví a změna klimatu. Na podporu změny klimatu a diverzifikace vývozu zemědělských produktů a produktů souvisejících s řemeslnou výrobou bylo na tematické a regionální programy poskytnuto dalších 9 milionů EUR. V roce 2019 bylo potvrzeno navýšení ve výši 7,3 milionu EUR na příspěvek k úsilí Bhútánu o decentralizaci a zlepšení finančního prostoru vlády pro realizaci 12. FYP. To by znamenalo zřízení Národního pátracího a záchranného centra a širší přístup k nezávadné a pitné vodě. Prostřednictvím projektu technické spolupráce s ministerstvem zemědělství a lesů poskytuje EU v letech 2016 až 2020 pomoc ve výši 4,6 milionu EUR, která je součástí předchozího MIP.

Vzhledem k izolovanosti země a obtížnosti získání vstupu v zemi nepůsobí žádné české nevládní organizace. V Bhútánu nejsou realizovány žádné malé lokální projekty. Problémem jsou především Bhútánem nastavené podmínky financování rozvojových projektů, kdy bhútánské instituce požadují převedení celé finanční částky na projekt před jeho započítím, což pomoc ze strany ČR v podstatě znemožňuje.

3.5 Perspektivní obory (MOP)

Bhútán není do MOP zahrnut.

4 Kultura obchodního jednání

Podkapitoly:

[4.1 Úvod](#)

[4.2 Oslovení](#)

[4.3 Obchodní schůzka](#)

[4.4 Komunikace](#)

[4.5 Doporučení](#)

[4.6 Státní svátky](#)

4.1 Úvod

Ačkoliv se obchodní etika stále více blíží standardům platným v Evropě, mohou se čeští podnikatelé setkat s řadou zvláštností, které vyplývají z odlišných kulturně-sociálních podmínek a obchodních zvyklostí.

4.2 Oslovení

Tituly jsou velmi důležité a je nejlepší oslovit partnery přímo pomocí jejich profesního titulu nebo pana, paní nebo slečny, následovaného příjmením. Pro zahájení komunikace je běžné potřesení rukou. Osobní komunikace je vždy efektivnější než metody dálkové komunikace.

4.3 Obchodní schůzka

Bhútán patří mezi nejméně rozvinuté země světa, mnoho rozvojových programů a projektů se rozbíhá velmi ztěžka zejména vzhledem k uzavřenosti země pro cizince a obtížím při navázání přímých obchodních kontaktů. Osobní schůzky jsou zejména v první fázi bilaterálních jednání prakticky vyloučené. Jednat lze bez problémů v angličtině, kterou podnikatelské kruhy ovládají. Při osobních jednáních lze očekávat serióznost, Bhútánci jsou obecně velmi nekonfliktní v souladu s filozofií „hrubého národního štěstí“. Stejně jako v jiných asijských zemích, je v Bhútánu při obchodních stycích důležitý cit pro hierarchii a úcta ke starším. Bhútánci považují odpověď „ne“ za nezdořilou a vždy se snaží odpovědět pozitivně či neodpovědět vůbec, aby si zachovali tvář. Často se proto používá podmiňovací čas a příslovce „možná, snad“. Jasně a sebevědomé konstatování názoru, které nenechává žádný prostor pro výklad nebo jiný názor druhého, nedělá v Bhútánu dobrý dojem.

4.4 Komunikace

Komunikaci lze uskutečnit bez problémů prostřednictvím telefonů či mailů.

4.5 Doporučení

Před uzavřením obchodu by české firmy měly prověřit registraci a bonitu svých obchodních partnerů. Doporučujeme využít k jejich prověření The Austrian Development Agency (ADA), případně honorárního konzula Bhútánu v ČR Jaroslava Hubáčka.

4.6 Státní svátky

2 leden - Zimní slunovrat (Nyilo)

14. leden - Traditional Day of Offerings

12. únor – Dangpa Losar (lunární nový rok)

13. únor – Losar Holiday

21. únor – výročí narození krále

22. únor – výročí narození krále

23. únor – výročí narození krále

22. duben - Zhabdrung Kuchhoe

2. květen - Výročí narození

3. krále 26. květen - Lord Buddha's Parinirvana

20. červen - Výročí narození Guru Rinpoche

14. červenec - Svátek prvního Buddhova kázání

11. září - Thimphu Dromchoe

15. – 17. září - Thimphu Tshechu

23. září – Blessed Rainy Day

15. říjen – Dassai

27. říjen - Svátek Buddhova sestoupení

1. listopad – Druk Gyalpo Coronation Anniversary

11. listopad – Výročí narození 4. krále/Den ústavy

17. prosinec – Národní den

5 Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

Podkapitoly:

[5.1 Vstup na trh](#)

[5.2 Formy a podmínky působení na trhu](#)

[5.3 Marketing a komunikace](#)

[5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví](#)

[5.5 Trh veřejných zakázek](#)

[5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů](#)

[5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria](#)

[5.8 Zaměstnávání občanů z ČR](#)

[5.9 Veletrhy a akce](#)

5.1 Vstup na trh

Distribuční a prodejní kanály, využívání místních zástupců, další faktory ovlivňující prodej

Obecně doporučujeme vyhledat místního konzultanta nebo partnera, který má blíže k místním obchodníkům a zná dobře zvyklosti a zákony. Obchodníci v Bhútánu si stejně jako v Indii či Nepálu zakládají na osobním kontaktu, proto je nezbytné podniknout nejméně jednu cestu do oblasti a s budoucím možným partnerem se osobně potkat. Celý proces až do uzavření smlouvy ovšem trvá poněkud déle, než na co jsou evropští obchodníci zvyklí. Partnerem českých firem mohou být státní i soukromé bhútánské firmy. Podmínky pro zahájení podnikání, zřízení kanceláře a pod. upravuje Company Act z r. 2000 (<http://www.asianlii.org/bt/legis/laws/caotkob2000301/>).

Vhodným zdrojem základních informací může být nově honorární konzul Bhútánu v ČR pan Jaroslav Hubáček. Kontaktní údaje lze nalézt zde: https://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asie/bhutan/kontaktni_cizi_urad/-mzv-publish-cz-o_ministerstvu-adresar_diplomatickych_misi-cizi_urady_pro_cr-bhutan_honorarni_konzulat_bhutanskeho.html

5.2 Formy a podmínky působení na trhu

Bhútán profituje z preferenčních podmínek bezcelního přístupu na trh EU v rámci programu EBA (Everything But Arms), jež spadají pod GSP. Bhútán však dosud nebyl těchto výhod schopen využít kvůli nedostatku zboží pro vývoz nebo špatné kvalitě zboží, která neprojde požadavky EU, apod. Bhútánská ekonomika je velice uzavřená, brání se vstupu konzumního zboží zahraniční provenience a také zboží, které může zhoršit kvalitu životního prostředí. Dovoz zboží do Bhútánu upravují „Rules and Procedures for Imports from Third Countries, 2002“, které upravují dovoz ze všech zemí vyjma Indie. Pravidla ukládají povinnost získání dovozní licence na dovoz zboží, přičemž zcela zakazují dovoz pornografie, narkotik a psychotropních látek a výrazně omezují dovoz zbraní a munice, zemědělských produktů, léčiv, chemikálií a hnojiv, použitých strojů, plastových výrobků, bezdrátových komunikačních technologií atd., pro jejichž dovoz je nutné vedle licence získat také speciální povolení (special permit) od gesčního úřadu.

5.3 Marketing a komunikace

Pro propagaci a marketing lze použít inzerci v tisku a reklamní šoty v televizi či rozhlase. Velmi se rozmáhá prezentace prostřednictvím internetu.

5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví

Bhútán je členem WIPO (World Intellectual Property Organization) a signatářem pěti mezinárodních úmluv:

- 1 WIPO Convention (1977),
- 1 Berne Convention (1948, Literary and Artistic Works),
- 1 Paris Convention (2004, Industrial Property),
- 1 Madrid Agreement a Madrid Protocol.

Ochrana duševního vlastnictví je v Bhútánu ošetřena v řadě zákonů, především „Copyright Act“, podle kterého ochrana duševního vlastnictví trvá po dobu života autora a dalších 50 let. Užité umění je chráněno po dobu 25 let od svého vzniku. Kolektivní a anonymní díla jsou chráněna 50 let od svého zveřejnění. Tuto tematiku zpracovává také „Industrial Property Act“ (2001), které rozlišuje patenty, obchodní značku, průmyslový design atd. Za tuto problematiku nese zodpovědnost Ministerstvo pro ekonomický rozvoj, které vydává potřebné registrace od r. 2009. Vláda si uvědomuje důležitost ochrany duševního vlastnictví a klade si za cíl zpracovat souhrnný zákon o ochraně duševního vlastnictví.

Ministerstvo školství vyhlásilo v březnu 2018 Národní politiku duševního vlastnictví 2018 (NIPP), jež má poskytovat práva duševního vlastnictví (IP) za účelem podpory kreativity a inovací pro sociální, kulturní a hospodářský rozvoj. Politika byla schválena během 151. zasedání kabinetu, které se konalo 13. února 2018. NIPP stanoví sedm strategických cílů směrem k vyváženějšímu, spravedlivějšímu a integrovanějšímu přístupu k používání systému IP. Mezi tyto cíle patří vytvoření vyvážených a rozvojově orientovaných zákonů a předpisů o IP, vytvoření účinného institucionálního rámce a zvýšení strategického využívání IP a větší využití systému IP pro ochranu tradičních znalostí, genetických zdrojů a tradičních kulturních vyjádření. Dále pak usnadnění přenosu technologií, zlepšení přístupu k výsledkům inovací a tvořivosti, strategická účast v mezinárodním systému IP a pobídky k podpoře inovací a kreativity. Tato politika také stanoví roli a odpovědnost vlády při plnění každé ze strategií.

5.5 Trh veřejných zakázek

Veřejné zakázky jsou zveřejňovány jednotlivými rezortními ministerstvy nebo jimi pověřenými státními podniky, nejčastěji na webových stránkách Ministerstva pro ekonomický rozvoj ([viz http://www.moea.gov.bt/](http://www.moea.gov.bt/)) a dále na webové stránce Construction development Board www.cdb.gov.bt. Vzhledem k tomu, že je Bhútán členem SAARC, jsou všechny veřejné zakázky dle odvětví inzerovány také na stránkách SAARC.

5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů

V Bhútánu není momentálně platná legislativa, která by jasně určovala řešení obchodních sporů a v zemi zatím není zavedeno žádné obchodní mediační centrum, které by se staralo o řešení sporů. Arbitrážní postupy jsou upraveny specificky pro oblast stavebnictví (Construction Development Board for Bhutan). Bhútán je nicméně členem „Chartered Institute of Arbitrators“ (CI Arb) ve snaze přijmout metody řešení sporů. Spory se doporučuje řešit smířčí cestou.

Nejzávažnějšími omezeními bhútánské ekonomiky jsou malý vnitřní trh, neadekvátní infrastruktura, vysoké náklady spojené s dopravou zboží, obtížný přístup k finančním zdrojům (úvěrům), nekonzistentní ekonomická a obchodní politika, nedostatek profesionálně vyškolené pracovní síly a manažerské schopnosti bhútánských partnerů, nízká produktivita práce. Bez odstranění těchto překážek nebude možné zvýšit kapacitu zárodečného soukromého sektoru v Bhútánu.

Bhútán však také nabízí kompetitivní výhody v podobě politické stability, obstojné znalosti angličtiny, propojení s indickým trhem, nízká cena energie. Největším problémem je napojení bhútánské ekonomiky na Indii a silnou konkurenční přítomnost indických firem, jejichž přítomnost vláda silně podporuje na úkor dalších zahraničních partnerů (především Číny).

5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria

Víza, celní předpisy:

Do Bhútánu můžete cestovat na turistická víza / povolení, ale musíte absolvovat povinnou 5denní karanténu (přesněji 6 nocí) v hotelovém zařízení. Víza a povolení musí být zpracovány prostřednictvím licencovaného cestovního operátora. Aktuálně platí pouze přelety letadlem do Paro.

Do Bhútánu je možné cestovat buď na pozvání vlády anebo jako turista. Turisté musí cestovat pouze ve skupinách po předem připravených a zaplacených trasách s oficiálním turistickým průvodcem. Veškeré formality musí být vyřízeny před příjezdem do země přes cestovní kancelář, respektive přes bhútánského tour operátora nebo některého z jejich mezinárodních partnerů.

Každý cestující musí před obdržáním bhútánského víza uhradit poplatek tzv. Minimum Daily Package, který činí 250,- USD na osobu a noc po dobu vysoké sezóny v měsících leden, únor, červen, červenec a prosinec a 200,- USD na osobu a noc po dobu nízké sezóny v ostatních měsících. Minimum Daily Package se hradí před cestou do Bhútánu a bez této úhrady není vydáno bhútánské vízum.

Podmínky vstupu do země a informace o podání žádosti o vízum lze ověřit u velvyslanectví Bhútánu, např. ZÚ Bhútánu v Bruselu, email: infobhutan@bhutanembassy.be, nebo na webových stránkách MZV Bhútánu: <http://www.mfa.gov.bt/visa> či oficiálních stránkách bhútánské vlády, které se věnují podmínkám cestování do země: <http://www.tourism.gov.bt/plan/visa>.

Bez cla může každá soba dovézt osobní věci, mobil, fotoaparát, videokameru nebo jinou elektroniku určenou pro osobní potřebu, osoba starší 18 let pak také maximálně 1 litr alkoholu v maximálně 2 lahvicích.

Bezcelní dovoz cigaret ani jiných tabákových výrobků není povolen v žádném množství, a to ani pro osobní potřebu. Pro osobní potřebu si lze dovézt do Bhútánu cigarety v rozsahu maximálně 200 kusů cigaret nebo 50 doutníků nebo 250 gramů jiných tabákových výrobků a podléhá prodejní dani (Sales Tax) ve výši 100% a dovoznímu clu ve výši dalších 100%, přičemž doklad o úhradě (Sales Tax Certificate) musí cestující mít neustále u sebe a v případě kontroly předložit.

Vývoz starožitností z Bhútánu bez speciálního povolení je zakázán. Cestovatelé by proto měli být obezřetní při nákupu věcí, které by mohly být považovány za starožitnost, a vyvarovat se tak zabavení věci i případnému postihu.

Existují přísné tresty za držení, a užívání drog či obchodování s nimi. Odsouzení pachatelé mohou očekávat vysoké pokuty a dlouhodobé vězení.

Očkování:

Turistům směřujícím do Bhútánu se doporučuje vakcinace proti břišnímu tyfu, žloutence typu A i B a tetanu, případně proti japonské encefalitidě či malárii. Turisté, kteří přijdou do styku se zvířaty, by neměli opomenout očkování proti vzteklině. Očkování proti žluté zimnici je povinné pro ty cestovatele, kteří přijíždějí do Bhútánu z výchozí nebo tranzitní země s výskytem této choroby.

Podnebí:

Vhodná doba pro cestování do Bhútánu je v období od března do května a od září do listopadu. Bhútán leží na jižních svazích Vysokého Himálaje, jehož mnohé vrcholy na hranicích s Čínou přesahují 7 000 metrů nad mořem. Podnebí je monzunové, ve velehorách extrémně chladné, vysokohorské. Nejvíce srážek přináší letní monzunové deště od července do října.

Bezpečnost a bezpečností doporučení:

Před každou cestou do Bhútánu je doporučováno informovat se aktuálním vývoji situace, pokud jde o přírodní jevy a také případná bezpečnostní rizika. Vezměte v úvahu, že Česká republika zde nemá velvyslanectví. Pro Bhútán je akreditován zastupitelský úřad České republiky v Dillí.

Několik částí Bhútánu se nachází na vysoce aktivních tektonických zónách. Nedostatek vozidel a zdravotnických zařízení mohou zvýšit dopad případného zemětřesení v těchto oblastech..

Silniční nehody jsou v Bhútánu jednou z největších příčin zranění či dokonce smrti. Dodržujte rychlostní limity a ujistěte se, že máte odpovídající pojištění. Vyhněte se cestování v noci. Celková bezpečnostní situace zůstává bezproblémová.

Do mnoha oblastí Bhútánu není cizincům vstup povolen. Mimo tyto trasy existuje množství zajímavých chrámů a klášterů, které stále plní svou původní funkci, takže přístup cizincům je umožněn pouze na zvláštní povolení.

V Bhútánu platí zákaz kouření v restauracích, dopravních prostředcích a na jiných veřejných místech. Při porušení tohoto zákazu hrozí pokuta ve výši 500,- bhútánských ngultrumů (cca 200,- Kč).

V rámci konzulární spolupráce států Evropské unie bylo dohodnuto, že v Bhútánu bude asistenci poskytovat zástupce Rakouska. V případě, že se dostanete do potíží, kontaktujte se žádostí o pomoc vedoucího Rakouské koordinační kanceláře Rakouské rozvojové agentury v Bhútánu: Dr.Thongsel Lam, Lower Motithang, Thimphu, 11001; telefon: +975 2 32 44 95, , e-mail: thimphu@ada.gv.at.

Prodejní doba:

Obvykle jsou obchody otevřené od 9,00 do 21,00 hod.

Pracovní doba:

Pracovní týden v Bhútánu trvá od pondělí do pátku, pracuje se od 9:00 – 17:00. Banky jsou otevřeny 9:00 – 16:00 (v zimě jen do 15:00).

Veřejná doprava, a pohyb v rámci země: Mezi Parem a několika dalšími městy existuje letecké spojení. Před nástupem cesty se vždy informujte o aktuálním vývoji počastí nad oblastí, do které směřujete. Železniční síť v Bhútánu neexistuje. Silniční síť je velmi nerozvinutá a její kvalita je slabá. Hlavní silnice mají zpevněný povrch. Je možné cestovat autobusy nebo si najmout auto s řidičem.

Pojištění a zdravotní péče:

Před každou cestou do Bhútánu je nutné uzavřít cestovní pojištění. Zdravotní zařízení jsou v Bhútánu situována do větších měst, přičemž na venkově je dostupnost lékařské péče velmi omezena. Za ošetření se platí na místě v hotovosti. Potřebujete-li během cesty pohotovostní lékařskou pomoc, vytočte číslo 112. Za nejlepší nemocnici je považován National Referral Hospital v Thimphú.

5.8 Zaměstnávání občanů z ČR

Podmínky pro zaměstnávání občanů z ČR

Pokud není česká firma na bhútánském trhu fyzicky zastoupena prostřednictvím kanceláře či společného podniku, je existence místního zástupce nezbytnou podmínkou působení na trhu. Zaměstnávání místních sil je pro provoz reprezentace nezbytností a není nijak zvlášť zákonem upraveno.

Bhútán nicméně preferuje zaměstnávání bhútánských občanů a zaměstnávání cizinců povoluje jen v odůvodněném případě, že místní pracovní síla nemá dostatečnou kvalifikaci. Náklady na vyškolení místních pracovníků si může firma odečíst z daňového základu.

V roce 2018 ministerstvo práce a lidských zdrojů rozhodlo, že nebude cizincům vydávat nová ani obnovovat stávající pracovní povolení v pěti kategoriích: tesaři v nábytkových jednotkách, architekti, elektroinženýři, stavbyvedoucí a manažeři či zaměstnanci v ECCD (Early Childhood Care and Development). To má usnadnit pracovní příležitosti a rozvoj dovedností bhútánských pracovníků a snížit závislost na zahraničních pracovnících. V seznamu povolání, která nemohou vykonávat zahraniční pracovníci, je zatím 28 kategorií.

Podmínky využívání místní zdravotní péče českými občany a občany EU

ČR nemá s Bhútánem uzavřenou žádnou bilaterální dohodu o vzájemném poskytování zdravotních služeb. Proto je nutno mít dostatek hotovosti a mít sjednané cestovní pojištění.

5.9 Veletrhy a akce

Významné akce lze najít zde: <https://10times.com/top100/bhutan>

6 Kontakty

Podkapitoly:

[6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu](#)

[6.2 Praktická telefonní čísla \(záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.\)](#)

[6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty](#)

6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu

Pro Bhútán je akreditované Velvyslanectví ČR v Dillí v Indii.

1) Velvyslanectví ČR v Indii

Adresa: 50-M, Niti Marg, Chanakyapuri, New Delhi – 11002

Tel.: +91-11-24155200

Web: <https://www.mzv.cz/nd>

Facebook: <https://www.facebook.com/czech.embassy.newdelhi>

Fax: +91-11-24155270

E-mail: newdelhi@embassy.mzv.cz ; obchodního oddělení: commerce_delhi@mzv.cz ; konzulárního oddělení: delhi.consular@gmail.com

Pracovní doba: pondělí – pátek 8,00 – 16,30

2) Delegace Evropské unie v Indii s působností pro Bhútán

Rd Number 5, Shanti Niketan, New Delhi India

Tel.: +91 11 66781919 Fax: +91 11 66781955

E-mail: delegation-india@eeas.europa.eu

Webové stránky: https://eeas.europa.eu/delegations/india_en

6.2 Praktická telefonní čísla (záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.)

První lékařská pomoc: (02) 22596, 22497, 112

Policie: (02) 22470, 113

Hasiči: (02) 22555, 110

6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

Rada pro turistiku, Oficiální turistické informace <https://www.tourism.gov.bt/>

Národní letecká společnost Druk Air <https://www.drukair.com.bt/>

Webová stránka OSN o Bhútánu www.undp.org.bt

Portál vlády www.bhutan.gov.bt

Komise pro hrubé národní štěstí www.gnhc.gov.bt

Construction Development Board www.cdb.gov.bt

Ministerstvo zahraničních věcí www.mfa.gov.bt